

Некіт Катерина Георгіївна,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕДОСТОВІРНУ ІНФОРМАЦІЮ, РОЗМІЩЕНУ НА ВЕБ-САЙТІ

Невпинний розвиток інформаційних технологій поступово переводить людські відносини у віртуальну площину. Сьогодні вже мало хто читає газети й журнали, основну інформацію ми отримуємо завдяки сайтам новин та соціальним мережам. Ось чому все більш актуальними стають питання забезпечення належної перевірки інформації, яка потрапляє в Інтернет, а також і відповідальності за недостовірну інформацію, розміщену в Мережі, оскільки іноді доволі важко з'ясувати, хто саме стоїть за поширенням такої інформації.

У юридичній спільноті ведуться жваві дискусії навколо Постанови Пленуму ВСУ від 27 лютого 2009 р. №1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», у якій ВСУ дійшов висновку, що належним відповідачем у разі поширення оспорюваної інформації в Інтернеті є автор відповідного інформаційного матеріалу та власник веб-сайту. Якщо автор поширеної інформації невідомий або його особу та/чи місце проживання (місцезнаходження) неможливо встановити, а також коли інформація є анонімною і доступ до сайту – вільним, належним відповідачем є власник веб-сайту, на якому розміщено зазначений інформаційний матеріал, оскільки саме він створив технологічну можливість та умови для поширення недостовірної інформації. Далі Суд зазначає, що дані про власника веб-сайту можуть бути витребувані відповідно до положень ЦПК України в адміністратора системи реєстрації та обліку доменних назв та адреси українського сегмента Мережі, таким чином прирівнюючи власника доменного імені й власника веб-сайту. Зазначена позиція активно піддається критиці, оскільки особи власника доменного імені та власника веб-сайту далеко не завжди співпадають.

Дослідники убачають проблему в тому, що поняття доменного імені та веб-сайту недостатньо врегульовані, тому суди намагаються самостійно розмежувати ці поняття, що має наслідком досить неоднозначну судову практику у цій сфері. На першому етапі позиція судів зводилася до того, що власником сайту є особа, на яку зареєстроване відповідне доменне ім'я. Доменне ім'я, зареєстроване у відповідному домені, використовується для позначення відповідного сайту. Для того, щоб сайт був позначений конкретним

доменним ім'ям, спочатку необхідно зареєструвати доменне ім'я у відповідному домені [1].

Пізніше з'являються дещо відмінні від загальної судової практики судові рішення. Так, наприклад, особа звернулася до Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області з позовом про захист честі, гідності та ділової репутації і належними відповідачами вказала власника доменного імені, та ВАТ, на якому вона працює. Відповідач пояснив суду, що є власником доменного імені, однак ані він, ані ВАТ, директором якого він працює, не є власниками сайту, на якому розміщена стаття. На клопотання позивача, у національного реєстратора доменних імен були витребувані докази. У відповіді було зазначено, що реєстратор доменного імені не розміщує одноіменний веб-сайт на своїх технічних майданчиках і не є власником IP-адреси. З цієї причини запитувана інформація щодо веб-ресурсу та IP йому невідома. Тому суд сформував позицію, що відповідач є власником доменного імені (назви сайту), але не самого ресурсу [2].

Схожим до наведеного стало рішення Трускавецького міського суду Львівської області від 22 березня 2016 р. у справі № 457/328/15-ц, який дійшов наступних висновків. Судом було встановлено у судовому засіданні, що truskavets-mi.com.ua є відкритим суспільним сайтом, доступ до якого має широке коло осіб. У матеріалах справи містяться відповідь реєстратора, відповідно до якої він не має об'єктивно та не може мати даних щодо власника сайту truskavets-mi.com.ua, а володіє лише інформацією щодо власника доменного імені truskavets-mi.com.ua. Таким чином, непред'явлення вимог до безпосереднього поширювача інформації унеможлиблює можливість надання оцінки діям відповідачів у взаємозв'язку із матеріалами позовної заяви [3].

Таким чином, як слушно зазначають дослідники, суди приходять до висновку, що власниками доменного імені та веб-сайту можуть бути дві різні особи. Така ситуація можлива, коли власник доменного імені передає його у власність або користування іншій особі на підставі відповідного договору або ж коли воно здійснюється без належної правової підстави, про що адміністратор та реєстратор не повідомляються [3].

Слушним також представляється запропонований висновок про те, що якщо власник доменного імені довів, що він не розміщував певний веб-сайт, а натомість повідомить суду особу, яка має права і повноваження для такого розміщення, тоді така особа і має стати відповідачем і, якщо буде доведено, нести відповідальність за зміст веб-сайту [4].

Звернемо увагу, що, як вже зазначалось нами раніше [5, С. 200-204], слід розрізняти поняття веб-сайту і доменного імені. На підтримку такого висновку можна навести хоча б той факт, що один і той самий веб-сайт може

розміщуватися на декількох доменних іменах, а може і взагалі не використовувати доменних імен, коли доступ здійснюється безпосередньо за допомогою IP-адреси, або переглядатися у віртуальному середовищі чи у вигляді збереженої копії [6, сС. 29]. Отже, неприпустимим є прирівнювати власників доменних імен та веб-сайтів та притягувати до відповідальності за недостовірну інформацію, розміщену на веб-сайті, власника доменного імені, який взагалі не контролює цей веб-сайт. Однак варто передбачити обов'язок власників доменних імен повідомляти суд про особу, яка має права щодо відповідного веб-сайту, оскільки на сьогодні здійснюється реєстрація саме доменних імен, тобто власників доменних імен з'ясувати простіше, тоді як простежити, кому були в подальшому передані права на розміщення веб-сайту на відповідному доменному імені, без допомоги самого власника доменного імені практично неможливо.

Література:

1. Рішення Рівненського міського суду від 07.05.2015 р. у справі № 569/8791/14-ц. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44353733>
2. Рішення Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 13 лютого 2015 року у справі № 320/10302/14-ц. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42771204>
3. Кісіль О. Власники і користувачі домену, доменного імені, веб-сайту в інтернет-відносинах та у судовій практиці. – Режим доступу: http://protokol.com.ua/ru/vlasniki_i_koristuvachi_domenu_domennogo_imeni_veb_saytu_v_internet_vidnosinah_ta_u_sudoviy_praktitsi/
4. Томаров І. Власник домену = власник сайту, чи все ж таки ні? Свіже дихання судової практики. – Режим доступу: <http://www.legalshift.com.ua/?p=145>
5. Некіт К. Г. Право власності та право інтелектуальної власності у сфері ІТ-відносин: проблема співвідношення / В кн. : ІТ-право : поняття та сутність : монографія / За ред. О.І. Харитонової, Є.О. Харитонова. – Одеса : Фенікс, 2017. – 316 с. (С. 185-207).
6. Зеров К.О. Веб-сайт як не поіменований об'єкт авторського права // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2013. – № 6-3. Т 2. – С. 28-30.